

UCHWAŁA NR 810/14

ZARZĄDU Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

z dnia 11.06.2014r.

w sprawie zmiany Uchwały Zarządu Nr 2031/11 z dnia 30.12.2011r., zmienionej Uchwałą Zarządu Nr 142/12 z dnia 13.02.2012r. dotyczącej ustalenia „Szczegółowych warunków dofinansowania zadań ze środków WFOŚiGW w Warszawie”

Na podstawie art. 400k ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.), § 6 ust. 1 oraz § 17 ust. 1 Statutu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie stanowiącego załącznik do Uchwały Nr 214/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22.10.2012 r. i Zasad udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie stanowiących załącznik do Uchwały Nr 140/13 Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 29.11.2013 r.

uchwała się, co następuje:

§ 1.

W Uchwale Zarządu Nr 2031/11 z dnia 30.12.2011r., zmienionej Uchwałą Zarządu Nr 142/12 z dnia 13.02.2012r. wprowadza się zmianę polegającą na dodaniu do załącznika do ww. uchwały („Szczegółowe warunki dofinansowania zadań ze środków WFOŚiGW w Warszawie”) następującej treści:

„§ 13

INNE

1. Zadania związane z budową ścieżek rowerowych

1.1. Koszty kwalifikowane:

- a. Roboty ziemne
  - Wykonanie wykopów
  - Wykonanie nasypów
- b. Podbudowy
  - Koryto wraz z profilowaniem i zagęszczeniem podłoża
  - Podbudowa z kruszywa łamanego stabilizowanego mechanicznie
  - Warstwy odsączające, odciągające, mrozoodporne i podsypki
  - Podbudowa z kruszyw ulepszonych
- c. Nawierzchnie
  - Nawierzchnie z mieszanki grysowo-mastyksowej SMA
  - Nawierzchnie z kostki brukowej betonowej
- d. Zieleni drogowa
  - Trawniki, nasadzenia drzew i krzewów

- e. Elementy infrastruktury edukacyjnej na ścieżce rowerowej (obligatoryjne)
  - Tablice zawierające informacje przyrodnicze

1.2. Koszty niekwalifikowane:

- a. Dokumentacja projektowa (techniczna) - wykonana przez uprawnioną osobę prawną lub fizyczną wybraną przez Zamawiającego.
- b. Inżynier/Kierownik projektu - osoba wymieniona w danych kontraktowych (wyznaczona przez Zamawiającego, o której wyznaczeniu poinformowany jest Wykonawca), odpowiedzialna za nadzorowanie robót i administrowanie kontraktem.
- c. Roboty przygotowawcze
  - Odtworzenie trasy i punktów wysokościowych
  - Zdjęcie warstwy humusu i/lub darniny
  - Rozbiórki elementów dróg (ulic)
  - Usunięcie drzew i krzewów
  - Regulacja pionowa studni, przesunięcie znaków pionowych, hydrantów
- d. Odwodnienie korpusu drogowego
  - Wykonanie kanalizacji deszczowej
- e. Urządzenia bezpieczeństwa ruchu
  - Oznakowanie poziome
  - Oznakowanie pionowe
  - Ogrodzenie dróg i urządzenia zabezpieczające ruch pieszych
- f. Elementy ulic
  - Krawężniki betonowe
  - Obrzeża betonowe
  - Ścieki uliczne z płyt chodnikowych

§ 2.

W pozostałym zakresie uchwała nie ulega zmianie.

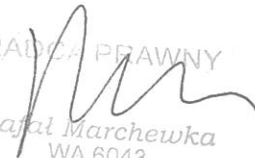
§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Zastępcy Prezesa Zarządu Michałowi Kulińskiemu.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PREZES ZARZĄDU

Artur Dąbrowski

RADCA PRAWNY

Rafał Marchewka
WA 6043

SZCZEGÓŁOWE WARUNKI DOFINANSOWANIA ZADAŃ ZE ŚRODKÓW WFOŚiGW W WARSZAWIE KWALIFIKACJA KOSZTÓW

ROZDZIAŁ I Postanowienia ogólne

§ 1

Słownik użytych pojęć:

1. Wnioskodawca – podmiot składający wniosek o dofinansowanie do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Warszawie;
2. Beneficjent – podmiot, który zawarł umowę z Funduszem na realizację zadań określonych w przepisach ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
3. Fundusz – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, zwany dalej WFOŚiGW;
4. Rada Nadzorcza – Rada Nadzorcza Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie;
5. Zarząd – Zarząd Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie;
6. Udział własny – środki przeznaczone na realizację zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, którymi dysponuje wnioskodawca, z wyjątkiem środków WFOŚiGW w Warszawie;
7. Pożyczka pomostowa – pożyczka udzielana w celu zapewnienia ciągłości finansowania zadań, które otrzymały wsparcie z innych środków i jest przeznaczona na pokrycie zobowiązań finansowych wymagalnych, do momentu otrzymania przez beneficjenta ww. środków;
8. Koszt kwalifikowany – koszt realizacji zadania, niezbędny dla osiągnięcia efektu ekologicznego, który został zatwierdzony dla poszczególnych zadań przez Zarząd. W przypadku projektów dofinansowanych ze środków UE stosuje się obowiązujące wytyczne z zakresie kwalifikowania wydatków obowiązujące w ramach poszczególnych programów, zatwierdzone przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego;
9. Koszt niekwalifikowany – koszt zadania niemożliwy do opłacenia ze środków Funduszu, którego poniesienie jest związane z realizacją zadania;
10. Koszt niestanowiący wartości zadania – koszt realizacji zadania, który nie jest związany bezpośrednio z osiągnięciem efektu ekologicznego. Koszt ten nie jest uwzględniany przy określaniu wartości zadania dla potrzeb Funduszu;
11. Koszt całkowity zadania – suma kosztów kwalifikowanych i niekwalifikowanych;
12. Stopa redyskonta weksli (s.r.w.) – stopa procentowa stosowana przez bank centralny w przypadkach redyskonta weksli lub innych papierów wartościowych zdyskontowanych przez banki komercyjne, określana przez Radę Polityki Pieniężnej i ogłaszana w Dzienniku Urzędowym NBP;

13. Promesa – pisemne zobowiązanie Funduszu względem wnioskodawcy do dofinansowania wnioskowanego zadania;
14. Zadanie – zadanie proekologiczne, na realizację którego przyznane zostało dofinansowanie ze środków Funduszu;
15. Lista przedsięwzięć priorytetowych – lista przedsięwzięć priorytetowych na dany rok zatwierdzana przez Radę Nadzorczą;
16. Wykaz zadań – wykaz zadań przyjętych do dofinansowania przez Zarząd w danym roku;
17. Wskaźnik G – wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, określony w przepisach ustawy z dnia 13 listopada 2003r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2008 roku, Nr 88 poz. 539 z późn. zm.);
18. Wskaźnik P – wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w powiecie, określony w przepisach ustawy z dnia 13 listopada 2003r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2008 roku, Nr 88 poz. 539 z późn. zm.);
19. Umowa pożyczki – umowa pożyczki zawarta przez Fundusz z przeznaczeniem na dofinansowanie realizacji lub przygotowania zadania proekologicznego;
20. Umowa dotacji – umowa dotacji zawarta przez Fundusz z przeznaczeniem na dofinansowanie realizacji zadania proekologicznego;
21. Przyłącze kanalizacyjne – odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku – do granicy nieruchomości;
22. Przyłącze wodociągowe – odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług z siecią wodociągową wraz z zaworem za wodomierzem głównym;
23. Umowa przekazania środków dla państwowej jednostki budżetowej – umowa o dofinansowanie państwowej jednostki budżetowej w formie przekazania środków, zawarta przez Fundusz z przeznaczeniem na dofinansowanie realizacji przedsięwzięcia proekologicznego realizowanego przez państwową jednostkę budżetową.

§ 2

1. Podatek VAT uznawany jest za koszt kwalifikowany w sytuacji, gdy stanowi on koszt ponoszony na realizację zadania a beneficjent nie ma możliwości jego odliczenia/odzyskania na mocy odrębnych przepisów. W przypadku projektów dofinansowanych ze środków UE stosuje się obowiązujące odpowiednie wytyczne.
2. Koszty poniesione w okresie 24 miesięcy przed datą złożenia kompletnego wniosku o dofinansowanie są zaliczane do kosztu całkowitego zadania, jako środki własne. W uzasadnionych przypadkach Zarząd może zaliczyć do kosztu całkowitego zadania wydatki poniesione w okresie wcześniejszym niż 24 miesiące od daty złożenia kompletnego wniosku o dofinansowanie.
3. Rozliczeniu ze środków Funduszu mogą podlegać jedynie wydatki poniesione po dacie decyzji Zarządu przyznającej dofinansowanie (zgodnie z § 11 „Zasad...” z dnia 21.12.2011r.) lub po decyzji o umieszczeniu zadania na Liście zadań zakwalifikowanych do dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Warszawie realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe.

4. Kwalifikacja kosztów, do poniesienia których Fundusz jest zobowiązany na mocy odrębnych przepisów, odbywa się na zasadach określonych w tych przepisach.

ROZDZIAŁ II

Zasady kwalifikacji kosztów w dziedzinach

§ 3

OCHRONA WÓD

1. Koszty kwalifikowane:

- a. roboty budowlano – montażowe,
- b. zakup i montaż aparatury, urządzeń i materiałów,
- c. opracowanie dokumentacji projektowej stanowiącej element realizowanej inwestycji,
- d. budowa/przebudowa/modernizacja oczyszczalni ścieków, przepompowni ścieków oraz sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej, demontaż i rozbiórka urządzeń i obiektów, które podlegają modernizacji lub wymianie,
- e. budowa/ przebudowa /modernizacja budynków technologicznych i laboratoriów,
- f. rozruch technologiczny instalacji i urządzeń,
- g. wykonanie przyłączy kanalizacyjnych do budynku o ile stanowi to element realizowanej inwestycji,
- h. zakup pojazdów do konserwacji i utrzymania sieci kanalizacyjnych oraz koparko – ładowarek (wykorzystywanych wyłącznie w procesach technologicznych oczyszczalni),
- i. opłaty za zajęcie pasa drogowego drogi nie należącej do wnioskodawcy.

2. Koszty niekwalifikowane:

- a. przygotowanie inwestycji, w tym wykup gruntów, odszkodowania, nadzór, obsługa geodezyjna, opłaty administracyjne (w tym za zajęcie pasa drogowego drogi należącej do jednostki samorządu terytorialnego będącej wnioskodawcą),
- b. realizacja zadań uzupełniających bezpośrednią inwestycję, w tym:
  - zagospodarowanie terenu, ogrodzenia, drogi, odtworzenie nawierzchni asfaltowej,
  - przyłącza kanalizacyjne, usuwanie kolizji z innymi mediami,
  - koszty zakupu paliwa do sprzętu używanego do realizacji zadania,
  - koszty poniesione z tytułu wynagrodzeń dla pracowników, zatrudnionych przez wnioskodawcę,
- c. budowa/rozbudowa/modernizacja budynków administracyjnych.

3. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszty eksploatacyjne,
- b. koszty zakupu środków czystości, odzieży ochronnej dla pracowników.

4. Postanowienia dodatkowe:

- a. w przypadku pojazdów i sprzętu starszych niż 2 lata niezbędne jest przedstawienie opinii technicznej rzeczoznawcy motoryzacyjnego oraz min. 3 zdjęć (bok, perspektywa z tyłu, perspektywa z przodu),
- b. maksymalny wiek używanego pojazdu lub sprzętu – 5 lat,
- c. dofinansowanie w przypadku zakupu używanego pojazdu lub sprzętu tylko w formie pożyczki.

§ 4

GOSPODARKA WODNA

1. Koszty kwalifikowane:

- a. roboty budowlane – montażowe,
- b. zakup i montaż aparatury, urządzeń i materiałów,
- c. opracowanie dokumentacji projektowej stanowiącej element realizowanej inwestycji,
- d. budowa/przebudowa/modernizacja stacji uzdatniania wody, sieci wodociągowych, budowli hydrotechnicznych, urządzeń przeciwpowodziowych i zbiorników wodnych, renaturyzacja rzek, regulacja cieków wodnych oraz demontaż i rozbiórka urządzeń i obiektów, które podlegają modernizacji lub wymianie,
- e. wykonanie przyłączy wodociągowych do budynku o ile stanowi to element realizowanej inwestycji.
- f. budowa/przebudowa/modernizacja budynków technologicznych i laboratoriów,
- g. rozruch technologiczny instalacji i urządzeń,
- h. zakup sprzętu do konserwacji urządzeń wodnych, melioracyjnych i przeciwpowodziowych,
- i. opłaty za zajęcie pasa drogowego drogi nie należącej do wnioskodawcy.

2. Koszty niekwalifikowane:

- a. przygotowanie inwestycji, w tym wykup gruntów, odszkodowania, nadzór, obsługa geodezyjna, zajęcie pasa drogowego drogi należącej do jednostki samorządu terytorialnego będącej wnioskodawcą itp.,
- b. realizacja zadań uzupełniających bezpośrednią inwestycję, w tym:
  - zagospodarowanie terenu, ogrodzenia, drogi, odtworzenie nawierzchni asfaltowej,
  - przyłącza wodociągowe, wewnętrzne instalacje wodociągowe, usuwanie kolizji z innymi mediami,
  - koszty zakupu paliwa do sprzętu używanego do realizacji zadania,
  - koszty poniesione z tytułu wynagrodzeń dla pracowników, zatrudnionych przez wnioskodawcę,
- c. budowa/rozbudowa/modernizacja budynków administracyjnych.

3. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszty eksploatacyjne,
- b. koszty zakupu środków czystości, odzieży ochronnej dla pracowników.

4. Postanowienia dodatkowe:

- a. w przypadku sprzętu starszego niż 2 lata niezbędne jest przedstawienie opinii technicznej rzeczoznawcy motoryzacyjnego oraz min. 3 zdjęć (bok, perspektywa z tyłu, perspektywa z przodu),
- b. maksymalny wiek używanego sprzętu – 5 lat,
- c. dofinansowanie w przypadku zakupu używanego sprzętu do konserwacji urządzeń wodnych, melioracyjnych i przeciwpowodziowych tylko w formie pożyczki.

§ 5

USUWANIE SKUTKÓW POWODZI

1. Koszty kwalifikowane:

- a. odtworzenie infrastruktury wodno - kanalizacyjnej oraz urządzeń wodnych i przeciwpowodziowych zniszczonych wskutek powodzi,
- b. zakup sprzętu do odtwarzania urządzeń wodnych, melioracyjnych i przeciwpowodziowych w celu usuwania skutków powodzi,
- c. opracowanie dokumentacji projektowej stanowiącej element realizowanej inwestycji, związanej z odbudową zniszczonych budowli lub urządzeń.

2. Postanowienia dodatkowe:

- a. dofinansowanie w/w zadań wymaga potwierdzenia przez Wojewodę danych o wielkości rodzaju strat wyrządzonych przez powódź w zakresie dotyczącym wniosku,
- b. dofinansowanie w formie dotacji tylko dla jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych oraz innych podmiotów zobowiązanych do realizacji prac związanych z usuwaniem skutków powodzi na mocy odrębnych przepisów,
- c. w przypadku sprzętu starszego niż 2 lata niezbędne jest przedstawienie opinii technicznej rzeczoznawcy motoryzacyjnego oraz min. 3 zdjęć (bok, perspektywa z tyłu, perspektywa z przodu),
- d. maksymalny wiek używanego sprzętu – 5 lat.

§ 6

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

1. Koszty kwalifikowane:

- a. roboty związane z budową składowisk odpadów wraz z zakupem i montażem wyposażenia,
- b. roboty związane z przebudową /modernizacją istniejących składowisk odpadów wraz z zakupem i montażem wyposażenia,
- c. roboty związane z budową systemu odgazowania składowisk,
- d. roboty związane z rekultywacją składowisk odpadów wraz z robotami ziemnymi i nasadzeniami roślinnymi,
- e. roboty związane z budową instalacji do produkcji i wykorzystania biogazu,
- f. roboty związane z budową sortowni odpadów wraz z zakupem i montażem linii do segregowania odpadów,

- g. organizacja punktów segregacji odpadów wraz z zakupem pojemników na odpady zmieszane oraz do segregacji,
- h. roboty związane z budową zakładów recyklingu odpadów wraz z zakupem i montażem linii do recyklingu odpadów,
- i. roboty związane z budową spalarni odpadów wraz z instalacją do termicznego unieszkodliwiania odpadów,
- j. utylizacja odpadów azbestowych (demontaż, zbiórka, transport i utylizacja odpadów; przykrywanie odpadów azbestowych na drogach),
- k. likwidacja mogiłników,
- l. roboty związane z budową kompostowni odpadów,
- m. zakup pojazdów wraz z osprzętem niezbędnym do zbierania odpadów stałych i płynnych,
- n. opracowanie dokumentacji projektowej stanowiącej element realizowanej inwestycji.

2. Koszty niekwalifikowane:

- a. roboty towarzyszące zadaniom, o których mowa w § 6 pkt 1, np. budowa dróg dojazdowych, ogrodzeń itp.,
- b. budowa budynków administracyjno – biurowych na terenie składowisk odpadów,
- c. nadzór inwestorski,

§ 7

OCHRONA POWIETRZA

1. Koszty kwalifikowane:

- a. przygotowanie i oczyszczenie podłoża pod ocieplenie, drenaż (osuszanie) przy ociepleniu fundamentów,
- b. zakup materiału ociepleniowego i wykonanie ocieplenia wraz z warstwą elewacyjną (tynk mineralny, akrylowy, silikatowy), z zastrzeżeniem pkt 2b,
- c. koszty związane z użyciem sprzętu, który jest niezbędny do wykonania prac termomodernizacyjnych np. rusztowania, żuraw,
- d. roboty związane z niezbędną dla ocieplenia modernizacją konstrukcji dachu /bez pokrycia dachu, wymiany elementów konstrukcyjnych, przeróbek konstrukcji dachu i stropodachu/,
- e. demontaż starych okien, zakup nowych okien i ich montaż,
- f. demontaż starych, zakup i montaż nowych drzwi zewnętrznych,
- g. demontaż i montaż parapetów okiennych, z zastrzeżeniem pkt 2c,
- h. demontaż starej instalacji i montaż nowej instalacji technologicznej kotłowni wraz z niezbędną aparaturą oraz instalacją elektryczną w obrębie kotłowni oraz zbiornikami na paliwo,
- i. demontaż starej instalacji i montaż nowej instalacji węzłów cieplnych wraz z niezbędną aparaturą,
- j. montaż zaworów termostatycznych na wewnętrznej instalacji c.o.,
- k. demontaż starej i montaż nowej sieci ciepłowniczej i gazowej wraz z robotami ziemnymi,

- l. wykonanie przyłącza ciepłowniczego lub gazowego,
- m. demontaż i montaż instalacji kanałów wentylacyjnych wraz z montażem centrali wentylacyjnej z odzyskiem ciepła,
- n. instalacja elektryczna w pomieszczeniu centrali wentylacyjnej,
- o. opracowanie dokumentacji projektowej stanowiącej element realizowanej inwestycji,
- p. koszty wykonania audytu energetycznego,
- q. dostosowanie komunikacji zbiorowej (transport osób) do obowiązujących norm emisji spalin,
- r. modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne – wymiana opraw elektrycznych i źródeł światła,
- s. zakup i montaż instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE),
  - koszt zakupu i montażu nowych instalacji kolektorów słonecznych (tzn. kolektora słonecznego, zasobnika, przewodów instalacyjnych, aparatury kontrolno-pomiarowej, automatyki, konstrukcji nośnej do montażu kolektorów); koszt innych materiałów i urządzeń, o ile Fundusz uzna je za niezbędne do prawidłowej pracy całej instalacji; koszt przygotowania dokumentacji technicznej,
  - koszt zakupu i montażu pompy ciepła wraz z osprzętem oraz pracami geologicznymi niezbędnymi do przeprowadzania montażu pompy; koszt innych materiałów i urządzeń, o ile Fundusz uzna je za niezbędne do prawidłowej pracy całej instalacji; koszt przygotowania dokumentacji technicznej,
  - w przypadku innych urządzeń wykorzystujących energię odnawialną o kosztach kwalifikowanych do dofinansowania każdorazowo decyduje Zarząd Funduszu.

2. Koszty niekwalifikowane:

- a. demontaż i montaż obróbek blacharskich (w tym tabliczki umieszczone na budynku, rynny),
- b. wykonanie elewacji ozdobnej np. klinkier, marmur itp.,
- c. wykonanie parapetów ozdobnych np. klinkierowych, marmurowych itp.,
- d. wykonanie pokrycia dachowego,
- e. roboty budowlano – naprawcze kominów,
- f. demontaż i montaż krat okiennych i instalacji odgromowej,
- g. roboty instalacyjne wewnątrz obiektów – modernizacja instalacji c.o. i c.w.u.,
- h. odtworzenie nawierzchni asfaltowej, gdy sieć ciepłownicza lub gazowa biegnie w drodze,
- i. roboty wykończeniowe pomieszczeń np. podwieszany sufit przy ocieplaniu stropów itp.,
- j. opaska betonowa wokół budynków przy ocieplaniu obiektu,
- k. budowa nowych słupów oświetlenia ulicznego lub wymiana wysięgników, konstrukcji, na których zamontowane jest modernizowane źródło oświetlenia,
- l. nadzór inwestorski,

§ 8

OCHRONA PRZED HAŁASEM

Szczegółowe kryteria określone są każdorazowo przez Zarząd WFOŚiGW w Warszawie dla danego zadania po uprzednim potwierdzeniu planowanego efektu ekologicznego odpowiednimi ekspertyzami lub innymi dokumentami, które w sposób wiarygodny obrazują możliwy do osiągnięcia efekt ekologiczny.

§ 9

OCHRONA PRZYRODY

1. Koszty kwalifikowane:

- a. koszty związane z ochroną obszarową: inwentaryzacja i waloryzacja obszarów cennych, realizacja zadań ochronnych określonych dla cennych zasobów przyrodniczych objętych formą ochrony określoną w Ustawie o ochronie przyrody, plany ochrony, renaturyzacja ekosystemów wraz z wykupem gruntów,
- b. koszty związane z ochroną gatunkową: czynna ochrona, plany ochrony i ratowania gatunków, restytucja, inwentaryzacje gatunków, reintrodukcja, walka ze szkodnikami, budowa gniazd i podestów, poprawa warunków bytowych oraz monitoring gatunku,
- c. koszty związane z zabiegami pielęgnacyjnymi roślin: leczenie, konserwacja (nie dotyczy drzew suchych i obumarłych), rewaloryzacja, odnowa, sadzenie i zakup sadzonek, urządzenie i konserwacja terenów zielonych (na obszarach objętych formą ochrony określoną w Ustawie o ochronie przyrody lub wpisanych na listę prowadzoną przez Konserwatora zabytków), urządzenie terenów zielonych na terenach zurbanizowanych poprzez zakładanie nowych założeń zwartej zieleni wysokiej (parki o pow. powyżej 0,5 ha) z wyłączeniem kosztów określonych w pkt 2 h oraz i,
- d. koszty związane z pracami na rzecz lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa - zalesienia, plany urządzenia i inwentaryzacji stanu lasu,
- e. praca koordynatora projektu – max. 10 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- f. konsultacje naukowe (opieka naukowa – max. 10 % kosztu kwalifikowanego zadania).

2. Koszty niekwalifikowane:

- a. opłaty pocztowe,
- b. koszty eksploatacyjne,
- c. koszty administracyjne,
- d. koszty zakupu sprzętu niezbędnego do realizacji zadania,
- e. transport,
- f. catering,
- g. kalkulowana wartość pracy wolontariatu (udokumentowana umową lub innym równoważnym dokumentem), nieodpłatne usługi,
- h. w przypadku zadań związanych z pielęgnacją parków i zadrzewień – wycinka drzew, zakładanie i pielęgnacja trawników oraz wprowadzanie roślin zielnych, zrębkowanie gałęzi i ich wywóz, prace porządkowe,

D

- i. koszty małej infrastruktury towarzyszącej parkowi (np. ławki, kosze, zadaszenia, place zabaw, alejki),
- j. w przypadku zadań związanych z zalesianiem gruntów porolnych – przygotowanie gleby, pielęgnacji, nasadzenia,
- k. nieodpłatnie przekazane mienie ruchome o udokumentowanej wartości,
- l. inwentaryzacja dendrologiczna, dokumentacja projektowa.

3. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszty kalkulowane w tym wolontariat – powyżej 20 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- b. nieodpłatne usługi i darowizny rzeczowe – powyżej 20 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- c. praca koordynatora projektu – powyżej 10 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- d. konsultacje naukowe/opieka naukowa – powyżej 10 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- e. koszty poniesione z tytułu wynagrodzeń dla pracowników zatrudnionych przez wnioskodawcę.

§ 10

EDUKACJA EKOLOGICZNA

1. Koszty kwalifikowane:

- a. koszty pomocy dydaktycznych oraz sprzętu niezbędnego do prowadzenia programów edukacyjnych i pokazów dydaktycznych – w bazach i ośrodkach edukacji ekologicznej,
- b. koszty konferencji, seminariów, warsztatów i szkoleń w tym: materiały szkoleniowe (opracowanie, zakup, druk), materiały warsztatowe (plastyczne i fotograficzne), wynajem sal, transport uczestników, honoraria dla prowadzących (z wyłączeniem wynagrodzeń dla pracowników zatrudnionych przez wnioskodawcę) z uwzględnieniem maksymalnego poziomu kosztu – warsztaty dla dzieci i młodzieży do 100 zł/h, konferencje, szkolenia i seminaria dla dorosłych do 150 zł/h,
- c. koszty urządzenia infrastruktury terenowej służącej edukacji i baz edukacyjnych: koszty budowy, prac modernizacyjno – adaptacyjnych i zakupu wyposażenia (jedynie w zakresie związanym z edukacją),
- d. koszty akcji i imprez edukacyjnych: koszty dokumentacji zdarzenia, uzasadnionych występów artystycznych, koszty honorariów twórców ludowych (do 80 zł/h), wynajem namiotów i niezbędnego wyposażenia,
- e. koszty wydawnictw (filmy, wydawnictwa standardowe i multimedialne) w tym honoraria autorskie, przygotowanie i druk (produkcja), z wyłączeniem kosztów ich dystrybucji,
- f. koszty organizacji wystaw, w tym koszty wynajmu pomieszczeń, koszty ekspozycji prac, transport ekspozycji oraz w uzasadnionych przypadkach ich ubezpieczenia,
- g. koszty środków informacyjnych: koszty produkcji i edycji spotów i audycji radiowych i telewizyjnych, przygotowanie i druk bilbordów, banerów i plakatów,
- h. koszty obsługi Internetu: zakup i utrzymanie domeny internetowej, zapewnienie dostępu do serwera, opracowanie stron (graficzne i merytoryczne),

- i. koszty konkursów, w tym koszty nagród konkursowych, nagród dla opiekunów grup konkursowych, dyplomów, wynajmu sali bądź terenu na imprezę finałową oraz koszty przygotowania i ekspozycji prac,
- j. zakup urządzeń i sprzętu, jako nagród w konkursach ekologicznych, których zakup może być finansowany ze środków WFOŚiGW w Warszawie, wg. zestawienia:
  - sprzęt RTV – telewizory, odtwarzacze, rzutniki, projektory i tablice multimedialne, ekrany, mikrofony, sprzęt nagłaśniający,
  - sprzęt optyczny – aparaty fotograficzne, mikroskopy, lunety, lornetki, lupy,
  - sprzęt turystyczno – sportowy – rowery i ich oprzyrządowanie, sprzęt terenowy do gier i zabaw, koszulki, czapeczki, plecaki, przewodniki, śpiwory, namioty, karimaty, rolki, narty biegowe, GPS turystyczny,
  - sprzęt komputerowy – komputery oraz ich akcesoria, oprogramowanie, multimedialne pakiety edukacyjne,
  - wydawnictwa edukacyjne – albumy, pozycje książkowe, pakiety i plansze edukacyjne, mapy,
  - krajowe wycieczki krajoznawcze - wyłącznie w oparciu o umowę z firmą turystyczną,
  - artykuły plastyczne i piśmiennicze,
  - sprzęt do pomiarów jakości i monitoringu elementów środowiska,
  - zakup sadzonek roślin gatunków rodzimych,
  - inne uzgodnione na etapie przygotowania wniosku szczegółowego do akceptacji przez Zarząd przed podpisaniem umowy,
- k. koszty koordynacji zadania – max. do 10 % kosztu kwalifikowanego zadania.

2. Koszty niekwalifikowane:

- a. opłaty pocztowe,
- b. koszty eksploatacyjne,
- c. obsługa księgowa,
- d. koszty delegacji,
- e. catering,
- f. wyżywienie i noclegi,
- g. sprzęt AGD i ogrodniczy, jako nagrody w konkursach,
- h. zwierzęta preparowane, jako eksponaty w bazach edukacyjnych,
- i. przygotowanie projektów przedsięwzięć i zajęć dydaktycznych oraz konferencyjno – seminaryjnych,
- j. organizacja jednorazowych wydarzeń o ograniczonym zasięgu i krótkotrwałych efektach, (happeningi, demonstracje, pikieety),
- k. koszty kalkulowane w tym wolontariat – do 20 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- l. nieodpłatne usługi i darowizny rzeczowe – do 20 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- m. konsultacje naukowe/opieka naukowa – do 10 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- n. koszty honorariów dla wykładowców, moderatorów, twórców ponad limity określone w pkt 1 b oraz 1 d.

3. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszty kalkulowane w tym wolontariat – powyżej 20 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- b. nieodpłatne usługi i darowizny rzeczowe – powyżej 20 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- c. praca koordynatora projektu – powyżej 10 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- d. konsultacje naukowe/opieka naukowa – powyżej 10 % kosztu kwalifikowanego zadania,
- e. koszty ponoszone w ramach wypłat związanych z umowami o pracę (płace personelu).

§ 11

**LIKWIDACJA POWAŻNYCH AWARII, PRZECIWDZIAŁANIE
NADZWYCZAJNYM ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA**

1. Zadania związane z zabudową/karosacją podwozi pojazdów do celów specjalnych (gaśniczych, ratownictwa chemiczno-ekologicznego i innych, umożliwiających określenie efektu ekologicznego)

1.1. Koszty kwalifikowane – wszystkie koszty związane z przebudową kabiny, wykonaniem zabudowy specjalistycznej, dostosowaniem podwozia i innych elementów do nowych celów pojazdu.

1.2. Koszty niekwalifikowane:

- a. koszt nabycia podwozia.

1.3. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszt napraw i zmian technicznych niezwiązanych z dostosowaniem pojazdu do celów gaśniczych.

1.4. Postanowienia dodatkowe:

- a. dofinansowanie w formie dotacji tylko dla jednostek Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotniczej Straży Pożarnej, należących do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego, a także tych, które udokumentują gotowość i możliwość włączenia do KSRG w wyniku realizacji przedmiotowego zadania (opinia Komendanta Powiatowego PSP, kopia wniosku o wpisanie do KSRG),
- b. zabudowa specjalistyczna zgodnie z obowiązującymi normami (certyfikat CNBOP lub inne),
- c. w przypadku samochodów starszych niż 2 lata niezbędne jest przedstawienie opinii technicznej rzeczoznawcy motoryzacyjnego oraz min. 3 zdjęć samochodu przed zabudową (bok, perspektywa z tyłu, perspektywa z przodu),
- d. wysokość dotacji do 40.000 zł, jednak nie więcej niż 50 % kosztów kwalifikowanych.

2. Zadania związane z remontem/modernizacją pojazdów specjalnych

2.1. Koszty kwalifikowane – wszystkie koszty związane z modernizacją kabiny i modernizacją zabudowy specjalistycznej.

2.2. Koszty niekwalifikowane:

a. koszt nabycia pojazdu w przypadku, gdy pojazd nie jest własnością wnioskodawcy.

2.3. Koszty niestanowiące wartości zadania:

a. koszt napraw technicznych: podwozia, napędu, układu hamulcowego, układu kierowniczego itp.

2.4. Postanowienia dodatkowe:

- a. dofinansowanie w formie dotacji tylko dla jednostek Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotniczej Straży Pożarnej, należących do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego, a także tych, które udokumentują gotowość i możliwość włączenia do KSRG w wyniku realizacji przedmiotowego zadania (opinia Komendanta Powiatowego PSP, kopia wniosku o wpisanie do KSRG),
- b. zabudowa specjalistyczna zgodnie z obowiązującymi normami (certyfikat CNBOP lub inne),
- c. niezbędne jest przedstawienie opinii technicznej rzeczoznawcy motoryzacyjnego i min. 3 zdjęć samochodu przed zabudową (bok, perspektywa z tyłu, perspektywa z przodu),
- d. wysokość dotacji do 40.000 zł, jednak nie więcej niż 50 % kosztów kwalifikowanych.

3. Zadania związane z zakupem sprzętu ratowniczego i wyposażenia specjalistycznego strażaków

3.1. Koszty kwalifikowane:

- a. koszty zakupu nowego sprzętu, w tym:
  - motopompy,
  - pompy pływające,
  - agregaty prądotwórcze,
  - zestawy hydrauliczne,
  - działka wodno – pianowe,
  - generatory piany,
  - armatura pożarnicza (węże tłoczne, węże ssawne, prądownice i armatura wodno – pianowa), kurtyny wodne,
  - wentylatory,
  - poduszki podnoszące (niskociśnieniowe, wysokociśnieniowe),
  - wysokociśnieniowe urządzenia tnąco- gaśnicze,
  - agregaty do ładowania butli,

- b. koszt zakupu nowych ubrań gazoszczelnych, żaroodpornych i chemoodpornych, nowych ubrań specjalnych typu NOMEX (tylko dla OSP), aparatów powietrznych wraz z maskami oddechowymi oraz nowych ubrań i wyposażenia osobistego nurków.

3.2. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszt transportu i szkolenia z obsługi sprzętu ratowniczego i wyposażenia specjalistycznego strażaków,
- b. koszty zakupu sprzętu: ewakuacyjnego, ratownictwa medycznego, pomiarowego, sprzętu drobnego jak: hełmy, drabiny, toporki, łomy, klucze hydrantowe, sprzęt łączności, lamp i masztów oświetleniowych, itp. oraz innego sprzętu nie wykorzystywanego bezpośrednio do akcji ratowniczej,
- c. koszty zakupu ubrań specjalnych (nie dotyczy OSP), ubrań koszarowych, butów, rękawic, kominiarek, ubrań galowych.

3.3. Postanowienia dodatkowe:

- a. dofinansowanie w formie dotacji tylko dla jednostek Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczej Straży Pożarnej, oraz innych podmiotów zobligowanych do działań w zakresie ratownictwa pożarowego, technicznego, chemicznego lub ekologicznego, których działalność ratownicza nie ma charakteru komercyjnego,
- b. wymagania techniczne zgodne z certyfikatem CNBOP lub innymi obowiązującymi normami,
- c. wysokość dotacji do zakupu sprzętu nie więcej niż 50 % kosztów kwalifikowanych.

4. Zadania związane z zakupem fabrycznie nowych samochodów ciężkich ratowniczo – gaśniczych, ratownictwa chemiczno - ekologicznego itp. oraz podnośników hydraulicznych i drabin mechanicznych

4.1. Koszty kwalifikowane:

- a. koszt zakupu samochodu,
- b. koszt dodatkowego wyposażenia, jeżeli jest ono związane funkcjonalnie z samochodem i zapewniane przez dostawcę samochodu w ramach umowy zakupu,
- c. koszt dodatkowego wyposażenia zapewnianego przez dostawcę samochodu w ramach umowy zakupu niezwiązanego funkcjonalnie z kupowanym pojazdem.

4.2. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszt transportu lub szkolenia.

4.3. Postanowienia dodatkowe:

- a. konieczne jest uznanie zakupu przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej za zadanie priorytetowe w skali województwa,
- b. przy zakupach dla potrzeb OSP max. wysokość dotacji do 250.000 zł, jednak nie więcej niż 25 % kosztów kwalifikowanych, w przypadku zakupu dla potrzeb PSP dotacja nie może przekroczyć 50 % kosztów kwalifikowanych.

2

5. Zadania związane z zakupem fabrycznie nowych samochodów średnich ratowniczo - gaśniczych i ratownictwa chemiczno-ekologicznego oraz innych pojazdów specjalnych

5.1. Koszty kwalifikowane:

- a. koszt zakupu samochodu,
- b. koszt dodatkowego wyposażenia, jeżeli jest ono związane funkcjonalnie z samochodem i zapewniane przez dostawcę samochodu w ramach umowy zakupu,
- c. koszt dodatkowego wyposażenia zapewnianego przez dostawcę samochodu w ramach umowy zakupu.

5.2. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszt transportu lub szkolenia.

5.3. Postanowienia dodatkowe:

- a. konieczne jest uznanie takiego zakupu przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej za zadanie priorytetowe w skali województwa,
- b. przy zakupach dla potrzeb OSP max. wysokość dotacji do 150.000 zł, jednak nie więcej niż 25 % kosztów kwalifikowanych, w przypadku zakupu dla potrzeb PSP dotacja nie może przekroczyć 50 % kosztów kwalifikowanych.

6. Zadania związane z zakupem fabrycznie nowych samochodów lekkich ratowniczo - gaśniczych, ratownictwa technicznego, ratownictwa chemiczno-ekologicznego itp.:

6.1. Koszty kwalifikowane:

- a. koszt zakupu samochodu,
- b. koszt dodatkowego wyposażenia, jeżeli jest ono związane funkcjonalnie z samochodem i zapewniane przez dostawcę samochodu w ramach umowy zakupu,
- c. koszt dodatkowego wyposażenia zapewnianego przez dostawcę samochodu w ramach umowy zakupu.

6.2. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszt transportu lub szkolenia.

6.3. Postanowienia dodatkowe:

- a. konieczne jest uznanie takiego zakupu przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej za zadanie priorytetowe w skali województwa,
- b. max. wysokość dotacji:
  - a) do 70.000 zł dla Państwowej Straży Pożarnej,
  - b) do 50.000 zł dla Ochotniczej Straży Pożarnej,
  - c) do 40.000 zł dla innych podmiotów zobowiązanych do prowadzenia akcji ratowniczych chroniących środowisko.

7. Zadania związane z zakupem używanych pojazdów specjalnych

7.1. Koszty kwalifikowane:

- a. koszt zakupu samochodu,
- b. koszt dodatkowego wyposażenia, jeżeli jest ono zapewniane przez dostawcę samochodu w ramach umowy zakupu.

7.2. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszt transportu lub szkolenia.

7.3. Postanowienia dodatkowe:

- a. typ pojazdu zgodnie z obowiązującymi normami, ponadto wiek maks. 20 lat, opinia techniczna rzeczoznawcy odnośnie stanu pojazdu (min. 3 zdjęcia: bok, perspektywa z tyłu, perspektywa z przodu),
- b. maksymalna wysokość pożyczki do 80 % kosztów kwalifikowanych,
- c. na ten typ zadania dotacji nie udziela się.

8. Zadanie związane ograniczaniem oraz usuwaniem skutków poważnych awarii i nadzwyczajnych zagrożeń środowiska

8.1. Koszty kwalifikowane:

- a. bezpośredni koszt (usług i dostaw) działań mających na celu ograniczenie lub usunięcie skutków poważnej awarii lub nadzwyczajnego zagrożenia środowiska,
- b. koszt transportu i utylizacji produktów/substancji niebezpiecznych dla środowiska.

8.2. Koszty niekwalifikowane:

- a. koszty niezwiązane bezpośrednio z akcją ratowniczą w tym koszt noclegów i posiłków dla osób uczestniczących w akcji, koszt nadzoru specjalnego (np. medycznego, weterynaryjnego, porządkowego), koszt oznakowania/wyłączenia terenu.

8.3. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszty administracyjne,
- b. koszty poniesione z tytułu wynagrodzeń dla pracowników, zatrudnionych przez wnioskodawcę.

8.4. Postanowienia dodatkowe:

- a. dofinansowanie w formie dotacji tylko dla jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych lub innych podmiotów uprawnionych na mocy odrębnych przepisów,
- b. wysokość dotacji do 50 % kosztów kwalifikowanych chyba, że odrębne przepisy stanowią inaczej.

9. Zadania związane z zakupem i wykonaniem systemu monitorującego i sygnalizującego zagrożenie

9.1. Koszty kwalifikowane:

- a. bezpośredni koszt (usług i dostaw) działań mających na celu instalację lub modernizację systemu monitorowania lub ostrzegania o zagrożeniu.

9.2. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszty administracyjne, koszty poniesione z tytułu wynagrodzeń dla pracowników, zatrudnionych przez wnioskodawcę,
- b. koszty transportu osób, delegacji lub gwarancji.

9.3. Postanowienia dodatkowe:

- a. dofinansowanie w formie dotacji tylko dla jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych lub innych podmiotów zobowiązanych do realizacji tego typu zadań na mocy odrębnych przepisów,
- b. wysokość dotacji do 50 % kosztów kwalifikowanych chyba, że odrębne przepisy stanowią inaczej.

10. Koszty kwalifikowane dla innych zadań o szczególnym znaczeniu dla systemu ochrony przed wystąpieniem poważnych awarii lub przeciwdziałania i usuwania skutków nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i działań żywiołów.

Dofinansowanie w formie dotacji lub pożyczki tego rodzaju zadań wymaga jednostkowej decyzji Zarządu określającej zakres kwalifikacji kosztów, rodzaj i poziom pomocy. Decyzja uzależniona jest od konkretnych uwarunkowań zadania. Możliwość ubiegania się o wsparcie zadania ograniczona jest do jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych oraz jednostek budżetowych. Decyzję o zakwalifikowaniu zadania do tej kategorii podejmuje Zarząd Funduszu, kierując się m.in. opinią Wojewody, Marszałka Województwa, Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej lub innej, odpowiedniej dla sprawy, jednostki administracji państwowej lub samorządowej, ewentualnie innej uprawnionej na mocy odrębnych przepisów.

§ 12

MONITORING ŚRODOWISKA

1. Koszty kwalifikowane:

- a. koszty wykonania pomiaru lub pobrania próbki oraz dokonania analizy laboratoryjnej,
- b. pomiary/badania związane z rozszerzeniem monitoringu regionalnego, potencjalnym zagrożeniem środowiska na określonym obszarze (skażenie wód gruntowych, gleby itp.), określeniem stanu środowiska lub jego elementów na obszarze chronionym w celu opracowania/ modyfikacji planu ochrony,
- c. zakup sprzętu pomiarowego i laboratoryjnego wraz ze specjalistycznym szkoleniem z jego obsługi,
- d. koszty wykonania pomiarów i badań lub innych prac terenowych,
- e. pozaetatowe koszty osobowe, w tym konsultacja naukowa,
- f. zakup sprzętu i oprogramowania komputerowego,

- g. zakup środków transportu – koszty elementów wymienionych w umowie kupna – sprzedaży (zamówieniu), wraz ze sprzętem specjalistycznym przeznaczonym na wyposażenie środka transportu zgodnie z jego przeznaczeniem,
- h. koszty transportu próbek.

2. Koszty niekwalifikowane:

- a. koszty napraw, remontów bieżących, przeglądów.

3. Koszty niestanowiące wartości zadania:

- a. koszty poniesione z tytułu wynagrodzeń dla pracowników, zatrudnionych przez wnioskodawcę,
- b. koszty administracyjne.

§ 13

INNE

1. Zadania związane z budową ścieżek rowerowych

1.1. Koszty kwalifikowane:

- a. Roboty ziemne
  - Wykonanie wykopów
  - Wykonanie nasypów
- b. Podbudowy
  - Koryto wraz z profilowaniem i zagęszczeniem podłoża
  - Podbudowa z kruszywa łamanego stabilizowanego mechanicznie
  - Warstwy odsączające, odciągające, mrozoodporne i podsypki
  - Podbudowa z kruszyw ulepszonych
- c. Nawierzchnie
  - Nawierzchnie z mieszanki grysowo-mastyksowej SMA
  - Nawierzchnie z kostki brukowej betonowej
- d. Zieleni drogowa
  - Trawniki, nasadzenia drzew i krzewów
- e. Elementy infrastruktury edukacyjnej na ścieżce rowerowej (obligatoryjne)
  - Tablice zawierające informacje przyrodnicze

1.2. Koszty niekwalifikowane:

- a. Dokumentacja projektowa (techniczna) - wykonana przez uprawnioną osobę prawną lub fizyczną wybraną przez Zamawiającego.
- b. Inżynier/Kierownik projektu - osoba wymieniona w danych kontraktowych (wyznaczona przez Zamawiającego, o której wyznaczeniu poinformowany jest Wykonawca), odpowiedzialna za nadzorowanie robót i administrowanie kontraktem.
- c. Roboty przygotowawcze
  - Odtworzenie trasy i punktów wysokościowych
  - Zdjęcie warstwy humusu i/lub darniny
  - Rozbiórki elementów dróg (ulic)
  - Usunięcie drzew i krzewów
  - Regulacja pionowa studni, przesunięcie znaków pionowych, hydrantów
- d. Odwodnienie korpusu drogowego
  - Wykonanie kanalizacji deszczowej

- e. Urządzenia bezpieczeństwa ruchu
  - Oznakowanie poziome
  - Oznakowanie pionowe
  - Ogrodzenie dróg i urządzenia zabezpieczające ruch pieszych
- f. Elementy ulic
  - Krawężniki betonowe
  - Obrzeża betonowe
  - Ścieki uliczne z płyt chodnikowych

ROZDZIAŁ III

Postanowienia końcowe

§ 14

Niniejsze „Szczegółowe warunki...” wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PREZES ZARZĄDU

Artur Dąbrowski